

Proces vnitřního přizpůsobování NATO na změněné podmínky ve světě

(Koncept „velitelství CJTF“) *„chyle“*

V červenci až listopadu 1997 absolvovala skupina důstojníků AČR účelový kurz „Eurolehrgang“ při Velitelské akademii Bundeswehru v Hamburku. Hlavním obsahem tohoto kurzu bylo plánování v NATO na úrovni vyššího podřízeného velitelství (PSC) a hlavního podřízeného velitelství (MSC). Důležitou částí tohoto kurzu bylo seznámení se s nejnovějším stavem vývoje koncepce velitelství kombinovaných společných sil zvláštního určení (CJTF) a následně dvoutýdenní štábní cvičení „CJTF Ex“, kdy bylo v rámci vícenárodního štábu všech druhů ozbrojených sil zpracováno mezinárodní nasazení podobné IFOR. O zkušenosti z této práce bych se nyní rád podělil.

* * *

Na bruselském summitu NATO v roce 1994 se účastnické státy dohodly, že v budoucnu musí být ozbrojené síly NATO schopny provádět společné operace na podporu míru i mimo území Aliance (viz obr. 1). Protože prozatím nebylo NATO organizačně ani technicky připraveno takovéto operace v komplexním a změněném spektru úkolů provádět, bylo započato s vývojem koncepce „velitelství Combined Joint Task Force“, tedy velitelství pro řízení společných mezinárodních operací za účasti více druhů ozbrojených sil. Vývoj této koncepce je společně s rozvojem evropské bezpečnosti a obranné identity a s reorganizací stávajícího systému velitelských stupňů NATO označován jako proces vnitřního přizpůsobení se NATO na změněné podmínky ve světě.

Vojenský cíl tohoto konceptu sleduje zlepšení řídicích schopností Aliance, a to zejména v rámci nasazení, která nejsou prováděna podle článku 5 washingtonské smlouvy, tedy mimo obranu Aliance nebo některého členského státu NATO.

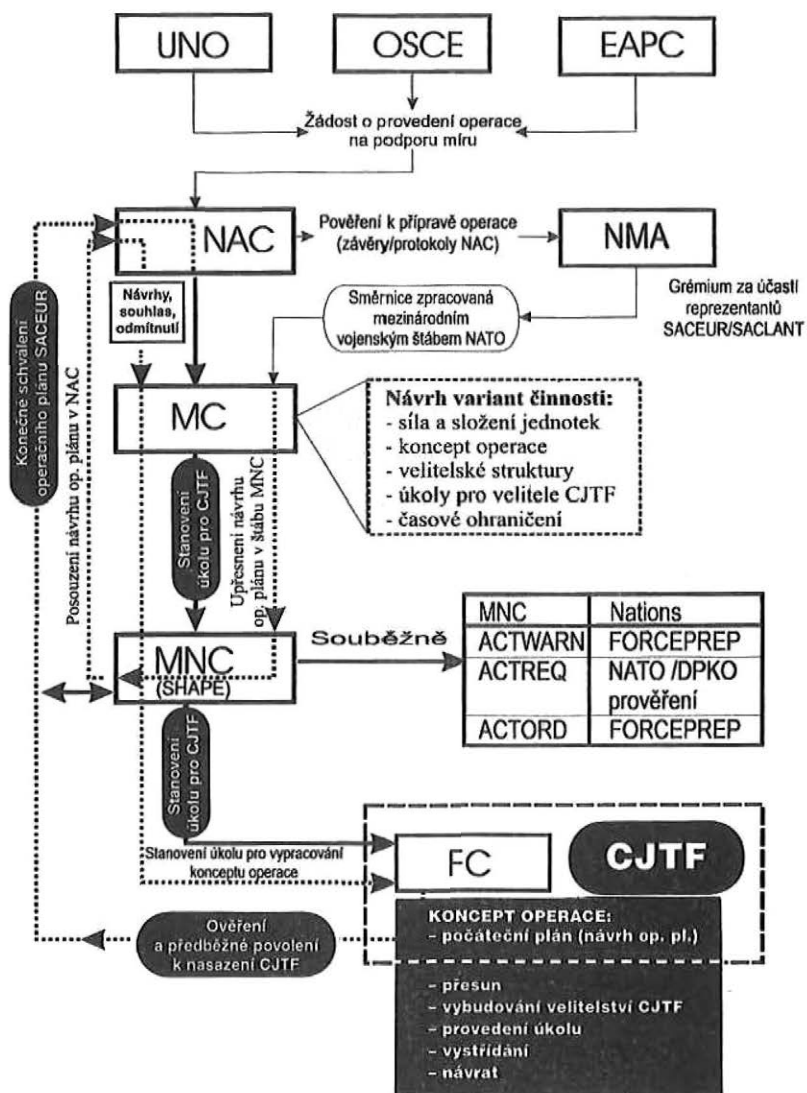
Vývoj koncepce velitelství CJTF probíhá ve třech fázích:

- ① **Přípravná fáze:** znamená definování potřeb a možností těchto velitelství, vytváření jader těchto velitelství, provedení pokusných cvičení a vytvoření základních schopností Aliance k nasazení velitelství CJTF.
- ② **Vyhodnocovací fáze:** znamená zhodnocení zkušeností ze cvičení, vylepšení koncepce a její schválení.
- ③ **Prováděcí fáze:** znamená konečné zavedení konceptu do života.

Z obr. č. 1 vyplývá, že plánováním operace se nejvyšší orgány NATO - NAC, MC a SHAPE zabývají vlastně třikrát: při (i) vypracování iniciační směrnice, (ii) zpracování konceptu, jeho posouzení a schválení, (iii) zpracování konečného úkolu pro velitelství CJTF.

ŘÍDÍCÍ PROCES NATO PŘI PLÁNOVÁNÍ OPERACE NA PODPORU MÍRU

(VARIANTA)



Obr. 1

V současné době se vývoj koncepce nachází v první fázi a celková doba pro vyzkoušení a nasazení se odhaduje zhruba na dva roky.

Prozatím byla určena tzv. mateřská velitelství zodpovědná za postavení těchto velitelství CJTF. Jedná se o AFCENT, AFSOUTH a STRIKFLANT. V listopadu 1997 proběhlo první pokusné štábní cvičení *Allied Effort 97* pod řízením CINCENT a za účasti některých států „Partnerství pro mír“, kde byla poprvé prověřena práce společného mnohonárodního velitelství CJTF.

Na jaře 1998 proběhlo druhé pokusné cvičení CJTF s vojsky *Strong Resolve* pod řízením STRIKFLANT, kdy se mobilní velitelství CJTF nacházelo na americké lodi Mt. Whitney.

Hlavní principy výstavby a fungování velitelství CJTF

Toto velitelství:

- musí být schopno nasazení a přemístění v krátkých časových lhůtách (pro organizační jádra 7 dnů od obdržení operačního rozkazu, pro podpůrné a zabezpečovací moduly během 15 dnů);
- má variantní velikost a složení odvislé od operací, které má řídit;
- je schopno řídit operace na podporu míru mimo vlastní teritorium NATO;
- je schopno řídit nasazení sil i z nečlenských států NATO;
- řídí operace v rozšířeném spektru úkolů (od humanitárních až k bojovým operacím);
- zabezpečuje možnost využívat prostředky a zařízení NATO i pokud by tato operace nebyla bezprostředně řízena ze strany NATO;
- využívá osvědčené postupy a struktury NATO.

Složení velitelství CJTF

Velitelství se skládá organizačně ze tří komponentů modulového typu:

- a) **Klíčového jádra štábu:** je vyčleněno z mateřského velitelství v rozsahu asi 30 důstojníků všech odborností, kteří zodpovídají za prvotní plánování nasazení a výcvik zbytku štábu. Tito důstojníci jsou na zdvojených funkcích a pohybují se v relativně přísných normách dosažitelnosti.
- b) **Jádra štábu:** což je prakticky rámec celého štábu v rozsahu 100-120 důstojníků, kteří jsou vyčleněni rovněž z mateřského velitelství.
- c) **Doplňkového a podpůrného modulu,** který představuje podpůrné komponenty z ostatních velitelství NATO.

Funkčně obsahuje velitelství CJTF trvale (viz obr. č. 2):

- velitelskou skupinu: velitel, zástupci velitele a náčelník štábu;
- štábní oddělení CJ1-CJ6;
- podle potřeby a úkolu musí být schopno adaptovat další doplňkové moduly:
 - oddělení CJ8 - finanční,
 - oddělení CJ9 - civilně-vojenské spolupráce,
 - politického poradce,
 - spojovací článek k mezinárodním organizacím,

- právního poradce,
- koordinační článek k nestátním organizacím a institucím,
- oddělení informací a veřejných sdělovacích prostředků.

Celkově může velitelství CJTF obsahovat až 450 vojenských a civilních pracovníků. Noční směna činí 25 %. Velitelství je sestaveno ze 48 vzájemně propojených kontejnerů na ploše zhruba 200 x 200 metrů. Velitelství musí být schopno řídit současně 1-2 nasazení.

Pro potřeby nasazení jednotek CJTF specifikovalo NATO následující orgány velení:

- ▲ 2 velitelství CJTF,
- ▲ 2 velitelství pozemního vojska sborového typu,
- ▲ 2 námořní velitelství,
- ▲ 1 velitelství letectva,
- ▲ satelitní komunikační moduly,
- ▲ štábní informační systémy v prostoru nasazení.

Zároveň jsou připravovány nové mobilní spojovací a informační systémy na strategické i operační úrovni.

Jak jsem již uvedl, koncepce velitelství CJTF se nachází v první, tedy přípravné fázi. V současném období se koncentruje pozornost zejména na následující problémy:

- ◆ prověření stávajícího konceptu,
- ◆ prověření a konečné stanovení struktur a počtů velitelství a jednotlivých článků,
- ◆ vyhodnocení očekávaných nákladů na personál a materiál,
- ◆ vyhodnocení vlivu těchto nasazení na schopnost NATO bránit své teritorium,
- ◆ možný přínos k rozvoji konceptu operací řízených ZEU,
- ◆ příprava podřízených štábů a vojsk na operace v rozšířeném spektru.

Základní funkční náplň jednotlivých složek velitelství CJTF

Velitel velitelství CJTF: nese celkovou odpovědnost za provedení operací, zastupuje velitelství při jednáních na nejvyšší úrovni, předkládá doporučení a požadavky.

Zástupce velitele: zastupuje velitele během jeho nepřítomnosti, sleduje opatření logistické a civilní podpory.

Zástupce velitele pro logistiku: radí veliteli ve všech logistických otázkách, vykonává funkci velitele pro řízení logistiky.

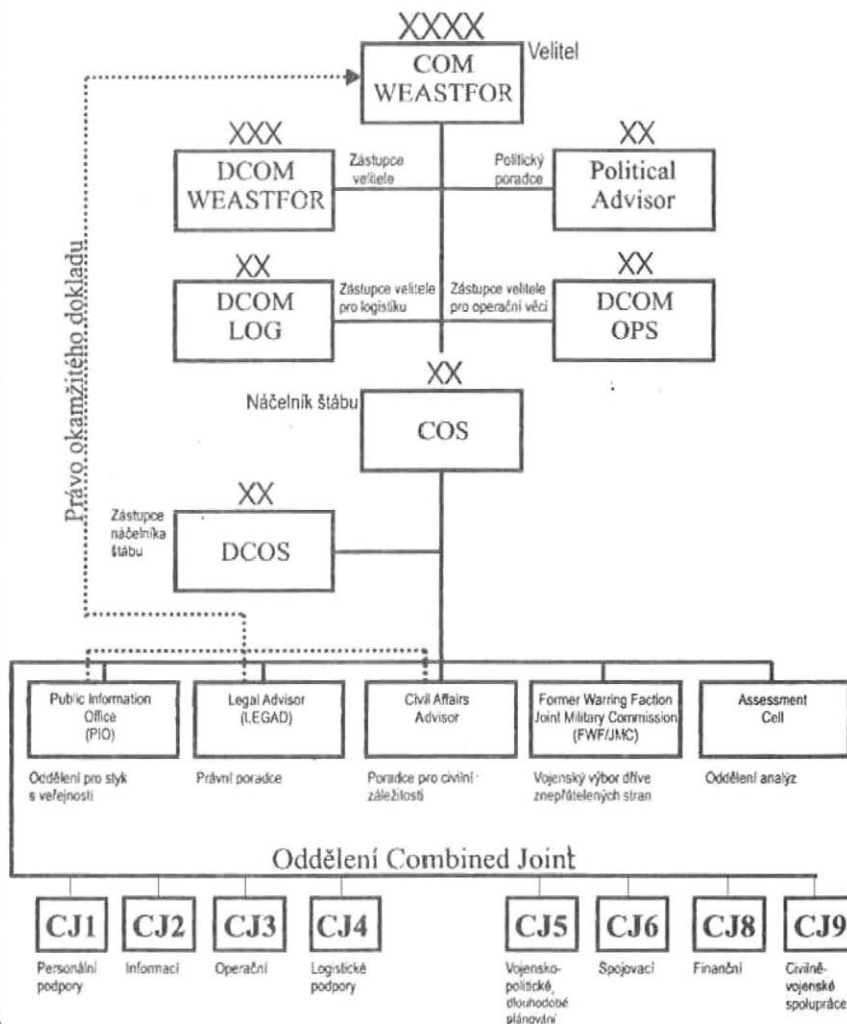
Politický poradce: radí veliteli ve všech politických a diplomatických otázkách, udržuje spojení s vládními organizacemi a s OSN, provádí místní politické expertizy.

Zástupce velitele pro operační věci: radí veliteli ve všech otázkách operačního řízení, sleduje průběh operací na všech úrovních, dle potřeby je mu delegována pravomoc operačního či taktického řízení (OPCON/TACON).

Náčelník štábu: řídí a koordinuje práci štábu, informuje velitele v celém spektru otázek práce štábu.

ORGANIZACE VELITELSTVÍ CJTF

(VARIANTA)



Obr. 2

Zástupce náčelníka štábu: zastupuje náčelníka štábu během jeho nepřítomnosti.

Oddělení pro styk s veřejností: radí veliteli ve všech otázkách práce s veřejnými sdělovacími prostředky a práce s veřejností, zabezpečuje spojení k národním tiskovým zastoupením ministerstev obrany států zastoupených v nasazení.

Právní poradce: radí veliteli ve všech právních otázkách, v otázkách rezolucí OSN a usnesení Rady NATO.

Poradce pro civilní záležitosti: radí veliteli ve všech otázkách civilních záležitostí.

Vojenský výbor dříve zneprátelených stran: připravuje a provádí konference zneprátelených stran, udržuje spojení s veliteli těchto stran.

Oddělení analýz: provádí analýzy operací, zpracovává zkušenosti a zabezpečuje archivaci a prezentaci dokumentů a faktů.

Oddělení CJ 1 (personální podpory): zodpovídá za vojenskou kázeň na teritoriu, spojení s místní policií, provedení policejních úkolů, vojenskou bezpečnost, personální práci, náboženskou politiku, nasazení civilního personálu.

Oddělení CJ 2 (informací): kromě běžných úkolů oddělení zpravodajství a průzkumu koordinuje bezpečnostní opatření (vojensko-civilní opatření, opatření REB a psychologicko operační opatření) a provádí vojenskogeografickou analýzu oblasti.

Oddělení CJ 3 (operační): zodpovídá za přípravu a provedení operací, za obranu vlastních jednotek před napadením, za nasazení speciálních jednotek, za opatření REB, meteorologické služby, OPZHN a ženijní opatření, za koordinaci palebné podpory. V oddělení CJ 3 jsou zastoupeni příslušníci letectva, námořnictva či dalších druhů vojsk a služeb podle rozsahu nasazení.

Oddělení CJ 4 (logistické podpory): kromě otázek logistických řeší zabezpečení přesunů, zdravotnické a administrativní zabezpečení.

Oddělení CJ 5 (vojensko-politické, dlouhodobé plánování): řeší otázky vojensko-politického zabezpečení operací v součinnosti s politickým a právním poradcem. Sleduje vývoj vojensko-politické situace v zemi nasazení. Vytváří politické iniciativy v součinnosti s politickým poradcem. Koordinuje štábní práci a zpracovává operační směrnice pro budoucí operace (dlouhodobé plánování).

Oddělení CJ 6 (spojovací): řeší obvyklé úkoly oblasti spojení.

Oddělení CJ 8 (finanční): radí veliteli ve všech finančních otázkách. Disponuje rozpočtem, sleduje výdaje, stanovuje potřebu financí, potvrzuje platby z mezinárodních rozpočtů.

Oddělení CJ 9 (civilně-vojenské spolupráce): koordinuje civilně-vojenskou spolupráci s národními zástupci v místě nasazení, udržuje spojení se zástupci nestátních organizací, zřizuje a provozuje centrum civilně-vojenské spolupráce.

Zkušenosti z provedeního cvičení CJTF Ex

Při tomto cvičení byl použit plánovací proces BIMOPP (Bi-MSO Operations Planning Process), který je používán pro společné plánování mezi veliteli a AFCENT. Zde se ukázalo, že tento proces je vcelku složitý a zavádí celou řadu různých vojensko-politických kategorií, jejichž zvládnutí bylo obtížnější, než prosté vojenské naplánování celé operace.

Jen pro názornost uvádím problémy, které musely být zodpovězeny dříve, než se přistoupilo k operačnímu plánování:

- ▲ přezkoušení politické a vojenské situace všech zúčastněných stran,
- ▲ stanovení rozhodujícího úseku zasazení sil (centre of gravity) zúčastněných stran,
- ▲ stanovení politických předpokladů pro operaci,
- ▲ stanovení politických omezení a tlaků,
- ▲ stanovení strategických cílů a objektů zúčastněných stran,
- ▲ stanovení požadovaného konečného stavu operace (desired end-state),
- ▲ stanovení strategického úkolu.

Zajímavé je přerozdělení kompetencí při plánování mezi odděleními CJ3 a CJ5, kdy CJ3 zodpovídá za plánování a řízení běžících operací (s horizontem do tří dnů) a CJ5 zodpovídá za plánování budoucích operací v návaznosti na politické iniciativy. V praxi tato činnost probíhá ve společném grémiu plánovačů CJ2, CJ3 a CJ4 za řízení CJ5, čímž se z tohoto oddělení neformálně stává nadřízený stupeň při plánování. Je velmi složité dosáhnout souladu vojenských činností s politickými omezeními a tlaky, řídit nasazení jednotek pozemního vojska, letectva a námořnictva a připravit vyvážené množství sil a prostředků pozemního vojska umožňující splnit úkoly v rozšířeném spektru.

Cvičícím štábem byly přijaty dvě varianty rozhodnutí a tři varianty počtu sil a prostředků. Rozhodovací metodika pomohla vybrat nejlepší variantu, přičemž rozhodujícím kritériem byla ochrana vlastních sil. Celkově práce při tomto cvičení obohatila náš rozhled při plánování a provádění mírových operací a poukázala na celou řadu vojensko-civilních a politických souvislostí takovéto operace.



Koncepce velitelství CJTF představuje poměrně novou problematiku řízení mezinárodních sil vyvinutou a odzkoušenou při cvičeních a nasazeních NATO (IFOR, SFOR). Právě tato nasazení ukázala těžkosti zejména v oblasti civilně-vojenské spolupráce na různých úrovních, problémy s mediální politikou a rovněž problémy běžného života obyvatelstva dříve nepřátelených stran. Organizace a funkční náplň jednotlivých oddělení velitelství CJTF se tedy snaží postihnout široké spektrum civilních i vojenských úkolů. Účelová výstavba velitelství potom zabezpečuje pružnost a schopnost reagovat v krátkém čase na možný vývoj situace. Multinacionalita znamená využívání nejlepších zkušeností jednotlivých zemí a tým i snižování výdajů.

Význam tohoto konceptu pro dnešní AČR vidím potom ve dvou rovinách. V praktické rovině spolupráce je již dnes jasné, jaké štábní pracovníky, s jakým rozsahem znalostí a dovedností budeme pro takový štáb při cvičeních a nasazeních připravovat. V teoretické rovině je potom možné sledovat vývoj a přerozdělování kompetencí v organizačních strukturách NATO na základě nejnovějších zkušeností z nasazení CJTF. **Možné využití zkušeností z přípravy tohoto konceptu vidím i v oblasti řízení nasazení vojsk územní obrany,** protože celá řada úkolů je velmi podobných (úkoly vojensko-civilní spolupráce, úkoly v rozšířeném spektru, od humanitárních až k bojovým, plnění úkolu ve velkých prostorech při nedostatku sil apod.). Modulární výstavba velitelství CJTF s celou řadou

doplňkových modulů a civilních spolupracovníků vytváří tak předpoklady pro efektivní plnění úkolů v rozšířeném spektru.

ACTORD - activation order
rozkaz pro přípravu operace

ACTWAR - activation warning
vyrozumění sil o přípravě operace

ACTREQ - activation request
požadavek na přípravu operace

AFCENT - Allied Forces Central Europe
spojenecké síly ve střední Evropě

AFNORTHWEST - Allied Forces Northwestern Europe
spojenecké síly v severozápadní Evropě

AFSOUTH - Allied Forces Southern Europe
spojenecké síly v jižní Evropě

CINCENT - Commander-in-Chief Allied Forces Central Europe
vrchní velitel sil NATO ve střední Evropě

DPKO - Department of Peacekeeping Operations
oddělení mírových operací

EAPC - Euro-Atlantic Partnership
Euroatlantická rada partnerství

FC - Force Commander
velitel sil

FORCEPREP - force preparation
příprava sil pro nasazení

IFOR - Implementation Forces
realizační (implementační) skupina vojsk

MC - Military Committee
vojenský výbor NATO

MNC - Major NATO Command
hlavní velitelství NATO

MSC - Major Subordinate Command
hlavní podřízené velitelství

NAC - North Atlantic Council
Severoatlantická rada (rada NATO)

NMA - NATO Military Authorities
vojenské orgány NATO

PSC - Principal Subordinate Commands
vyšší podřízená velitelství

OPCON - operation control
operační řízení

OSCE - Organization for Security and Cooperation in Europe
Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

SACEUR - Supreme Allied Commander Europe
vrchní velitel spojeneckých sil v Evropě

SACLANT - Supreme Allied Commander Atlantic
vrchní velitel spojeneckých sil v Atlantiku

SHAPE - Supreme Headquarters Allied Powers Europe
hlavní štáb spojeneckých ozbrojených sil v Evropě

STRIKFLANT - Striking Fleet Atlantic
úderná flotila v Atlantiku

TACON - tactical control
taktické řízení

UNO - United Nations Organization
Organizace spojených národů

WEASTFOR - cvičný název nasazovaných sil

Význam použitých zkratk: